

Ombedömning av nationella prov 2019

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bedömningarna skiljer sig för mer än varannan elevlösning	4
Olika bedömningsprocesser	5
Resultaten varierar mellan olika bedömningsprocesser	5
Skolinspektionens iakttagelser efter elva omgångar	5
Uppdrag och genomförande	6
Uppdraget	6
Bakgrund	6
Genomförandet.....	7
Ombedömda delprov	7
Urvalet av skolor	7
Resultat.....	9
Hur mycket skiljer sig bedömningarna av samma elevlösning?	9
Bedömningarna skiljer sig åt för mer än varannan elevlösning.....	9
Vanligt att skolans lärare gör mer generösa bedömningar i svenska	9
Merparten av elevlösningarna i engelska får en annan bedömning	10
Merparten av elevlösningarna i NO får en annan bedömning	11
Skolinspektionens iakttagelser efter elva omgångar	12
Stor variation mellan skolor	12
Hur skiljer sig avvikelserna mellan olika bedömningsprocesser?	14
Stora variationer i hur delproven bedöms	14
Stora variationer i hur bedömningsmetoderna kombineras	16
Resultaten varierar mellan bedömningsprocesser.....	18
Striktare bedömningar när kombinationer av bedömningsmetoder tillämpats.....	18
Bilagor.....	21
Bilaga 1 Genomförandet av ombedömningen	21
Urval av prov och skolor.....	21
Hela provet ombedöms inte, endast längre skrivuppgifter	21
Fördelning av delprov mellan Skolinspektionens ombedömare	22
Inrapportering av delprovsbetyg.....	22
Omfattning.....	23
Bortfall	23
Frågor om bedömningen på skolan	24
Bilaga 2 Ett harmoniserat mått för att mäta skillnader i bedömning av nationella delprov	25

Beräkning av det harmoniserade resultatmåttet	25
Referenslista	27

Ombedömning av nationella prov 2019
Diarienummer 2019:503

Sammanfattning

Skolinspektionen har mellan 2009 och 2020¹ fått i uppdrag att ombedöma vissa nationella prov. Syftet med uppdraget är att, genom att undersöka bedömningarnas likvärdighet samt analysera vilka faktorer som främjar likvärdig bedömning, stödja en likvärdig bedömning och betygssättning av proven över landet. Totalt har 24 938 delprov från 297 skolor ombedömts i 2019 års omgång. Resultaten visar, liksom tidigare år, att ombedömaren gör en annan bedömning än ursprungsbedömaren i över hälften av fallen. I de fall bedömningarna skiljer sig åt är det vanligast att skolans bedömare gjort en mer generös bedömning än ombedömaren. Ombedömarnas bedömningar ska dock inte betraktas som ett facit, det vill säga deras bedömningar är inte mer korrekta än de som ursprungsbedömarna gjort. Ombedömarnas bedömningar kan betraktas som en ytterligare bedömning och skillnader ger underlag för att diskutera likvärdighet.

Enligt myndighetens uppdrag ska de prov och delprov där risken för avvikelser är som störst väljas ut för ombedömning. Därför har ett urval av delprov som till stor del består av fritextsvar valts ut. I 2019 års ombedömning ingår delprov från de nationella proven i svenska och engelska för årskurs 6, årskurs 9 och gymnasiet samt i NO (biologi, fysik och kemi) för årskurs 9.

Liksom i tidigare rapporter redovisas skillnaden mellan skolans och ombedömarnas bedömning av delprov uppdelat på ämne, årskurs och kurs, skola samt bedömningsprocess. Urvalet av skolor följer Skolinspektionens inspektionsplanering och är inte utformat för att ge en representativ bild av likvärdigheten i bedömning och betygssättning på nationell nivå. Resultat som presenteras i denna rapport kan därför inte generaliseras till riket i stort. Skolinspektionen bedömer dock att urvalets sammansättning och omfattning gör det möjligt att använda resultaten som en möjlig indikation på den allmänna situationen i landet.

Bedömningarna skiljer sig för mer än varannan elevlösning

Resultaten i rapporten visar att mer än hälften av elevlösningarna² får olika bedömningar av skolans lärare och ombedömarna. I 57 procent av fallen har ombedömaren gjort en annan bedömning än skolans lärare. I 35 procent av fallen har ursprungsbedömarna gjort en mer generös bedömning än ombedömarna och i 21 procent av fallen har ursprungsbedömarna gjort en mer strikt bedömning. Andelen avvikelser mellan ursprungsbedömning och ombedömning varierar något mellan ämnena men denna tendens återfinns i alla ombedömda ämnen och årskurser samt kurser. I ämnet svenska är skillnaden störst mellan ursprungsbedömning och ombedömning.

I de fall bedömningarna skiljer sig åt är det vanligast att det skiljer ett delprovsbetyg mellan ombedömarens och skolans bedömning. Eftersom endast ett delprov per nationellt prov ombedöms är det inte givet att en uppmätt skillnad för ett enskilt delprov får genomslag på det slutliga provbetyget. Det kan dock räcka med ett betygsstegs skillnad på ett delprov för att det totala provbetyget ska påverkas. Det betyder att de avvikelser som

¹ 2020 års uppdrag ströks från myndighetens regleringsbrev 20 maj 2020. Utbildningsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens Skolinspektion, Ändringsbeslut (2020)*.

²Med elevlösning avses en elevs svar på uppgifter i ett nationellt delprov.

uppmäts i ombedömningen på delprovsnivå är av den storleksordningen som *kan* leda till att det totala provbetyget för en elev påverkas.

Olika bedömningsprocesser

Resultaten från ombedömningen visar att inslagen av sambedömning, extern bedömning och avidentifiering varierar mellan ämnen och årskurser samt kurser. För drygt 40 procent av delproven tillämpades extern bedömning, det vill säga att delprovet bedömdes av någon annan än elevens ordinarie lärare. Över 70 procent av delproven sambedömdes och 66 procent var avidentifierade vid bedömningen. Det förekom även att bedömningsmetoderna kombinerats.

En skillnad från tidigare år är att andelen delprov som avidentifierats ökat markant. Ökningen förklaras till stor del av att uppsatsdelarna av de nationella proven i svenska, svenska som andraspråk och engelska för årskurs 9 och gymnasieskolan från och med höstterminen 2018 ska skrivas på en digital enhet och vara avidentifierade vid bedömningen.

Resultaten varierar mellan olika bedömningsprocesser

Av resultaten framgår att andelen delprov som bedömts striktare vid ursprungsbedömningen jämfört med ombedömningen är större för delprov där extern bedömning, sambedömning och i viss mån avidentifiering tillämpats. Den generella tendensen är att skolans bedömare gör en mer generös bedömning jämfört med ombedömaren. Dock är tendensen mindre för delprov som har bedömts av någon annan än elevens ordinarie lärare, har sambedömts eller har avidentifierats. Mönstret är tydligast när bedömningsmetoderna har kombinerats.

Skolinspektionens iakttagelser efter elva omgångar

Hur ombedömning genomförts har varierat mellan de olika omgångarna och därför kan resultaten inte jämföras mellan år. Vi ser dock vissa återkommande mönster, dessa är:

- För delprov som till stor del består av fritextsvar är det vanligt förekommande att ombedömningen skiljer sig från ursprungsbedömningen.
- Vanligast är att det skiljer ett betygssteg mellan de två bedömningarna.
- I de fall de två bedömningarna skiljer sig åt är det vanligast att ursprungsbedömaren gjort en generösare bedömning än ombedömaren.

Uppdrag och genomförande

Uppdraget

Mellan 2009 och 2020³ har Skolinspektionen årligen i sitt regleringsbrev fått i uppdrag av regeringen att omdedöma nationella prov. Syftet med uppdraget har varit att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning över hela landet.⁴ I beskrivningen av uppdraget framgår bland annat att de prov och delprov där risken för avvikelser är störst ska ingå i så stor utsträckning som möjligt. Därför genomförs omdedömningen av nationella prov för ett urval av ämnen, årskurser, kurser och delprov.

Både insamlingen av elevlösningar och delprovsresultat samt Skolinspektionens omdedömning av delproven genomfördes som vanligt under 2019 och början av 2020. I och med pandemin ströks dock uppdraget under våren 2020. Denna rapport redovisas därmed utanför ramen för uppdraget.

I rapporten presenteras deskriptiva resultat. Liksom tidigare redovisas skillnaderna mellan ursprungsbedömaren och omdedömaren bedömning uppdelat på ämne, årskurs, kurs, skola samt bedömningsprocess. Uppdragets genomförande, bortfall och beräkningstekniska detaljer har sammanställts i bilagor.

Bakgrund

De nationella proven syftar till att stödja en rättvis och likvärdig betygssättning. Sedan 29 juni 2018 ska resultat från de nationella proven särskilt beaktas vid betygssättning i ett ämne eller kurs som det ges nationellt prov i, givet att det inte finns särskilda skäl som gör att resultaten inte bör beaktas särskilt.⁵ Det finns särskilda skäl till varför resultat från de nationella proven ska ges särskild tyngd vid betygssättningen. Anledningen är att de nationella proven är välkonstruerade, noga utprovade och har utformats just för att stödja betygssättningen. Därutöver skiljer sig de nationella proven från övriga bedömningsunderlag på så sätt att alla elever runt om i landet gör samma prov och bedömnarna utgår från samma bedömningsanvisningar.⁶ Betygssättningen ska dock ske utifrån en allsidig utvärdering av all information om en elevs kunskaper.⁷

Skolinspektionens tidigare erfarenheter från omdedömningen av nationella prov är att vissa delprov inte bedöms likvärdigt mellan skolor. Det är vanligt förekommande att samma elevlösning får olika bedömningar av skolan och omdedömaren.⁸ Skillnaderna mellan bedömare har varit som störst för delprov där eleven ska ange fritextsvar på frå-

³ 2020 års uppdrag ströks från myndighetens regleringsbrev 20 maj 2020. Utbildningsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens Skolinspektion, Ändringsbeslut* (2020).

⁴ Utbildningsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Statens Skolinspektion* (2014).

⁵ 10 Kap. 20 a § Skollagen (2010:800), 15 Kap. 25 a § Skollagen

⁶ För alla nationella prov i de årskurser/kurser där betyg ges, följer ett delprovsbetyg samt ett sammanvägt provbetyg utifrån bedömningsanvisningarna.

⁷ Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37), 2.7 Bedömning och betyg; Förordning om läroplan för gymnasieskolan 2011 (SKOLFS 2011:144), 2.5 Bedömning och betyg.

⁸ Statens skolinspektion, *Omdedömning av nationella prov 2018 – Samma prov, olika bedömningar* (2019).

gor som inte har ett givet rätt eller fel svar. För sådana delprov är det vanligt att det skiljer ett betygssteg eller mer mellan ursprungsbedömarens och ombedömarens bedömning av samma elevlösning.⁹

Med tanke på betygens många gånger avgörande roll för urval till högre studier och arbete kan en olikvärdig bedömning av nationella prov, till exempel att prestationer på ett delprov som anses motivera betyget A på en skola ger C på en annan, få konsekvenser för enskilda elever. Det är därför viktigt att de nationella proven bedöms likvärdigt.

Genomförandet

För att genomföra uppdraget samlar Skolinspektionen in kopior på elevlösningar från nationella delprov från ett urval av skolor. De insamlade provkopiorna avidentifieras och maskeras från tidigare bedömarens kommentarer, anteckningar och dylikt. Därefter bedöms elevlösningarna på nytt av legitimerade och erfarna ämneslärare som anlitas på uppdrag av Skolinspektionen. Dessa bedömningar görs enskilt. De ursprungliga bedömningarna av elevsvaren jämförs sedan med ombedömarnas bedömningar. Jämförelserna sammanställs både på skolenhetsnivå och på nationell nivå.

För att uppfylla uppdragets syfte ska myndigheten även samla in kompletterande information om hur och av vem proven bedömts för att få ytterligare underlag för analys av förutsättningar och faktorer som främjar en likvärdig bedömning. För att Skolinspektionen ska få tillgång till denna information ombes skolorna att för varje delprov besvara några frågor kopplade till bedömningen av delprovet.

Ombedömda delprov

I varje ämne ombedöms endast *ett delprov*.¹⁰ De delprov som ingår är de där risken för skillnader i bedömning mellan olika lärare bedömts vara som störst. I praktiken innebär det att de delprov som väljs till stor del består av fritextsvar där eleven fritt ska formulera sig utifrån en öppen frågeställning som inte har ett givet rätt eller fel svar.

Mot bakgrund av ovan ingår i 2019 års ombedömning delprov C i svenska/svenska som andraspråk och engelska för grundskolans årskurs 6 och 9, samt delprov A2 i biologi, fysik och kemi (NO) för årskurs 9. Vidare innefattar ombedömningen delprov C i svenska 1/svenska som andraspråk 1 och engelska 5 för gymnasieskolan. Totalt har 24 938 delprov från 297 skolor ombedömts.

Urvalet av skolor

Urvalet av skolor för ombedömning följer från och med 2014 Skolinspektionens inspektionsplanering.¹¹ Urvalet är därför inte utformat för att ge en representativ bild av likvärdigheten i bedömning och betygssättning på nationell nivå. Resultatet som presenteras i denna rapport kan därför inte generaliseras till riket i stort. På samma sätt går det inte heller att veta i vilken utsträckning resultaten är jämförbara mellan de olika åren som ombedömningen gjorts. Skolinspektionen bedömer dock att urvalets sammansättning och omfattning gör det möjligt att använda resultaten som en möjlig indikation på den allmänna situationen i landet, samt på förändringar över tid.

⁹ Statens skolinspektion, *Olikheterna är för stora Omrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan, 2013* (2013).

¹⁰ I svenska årskurs 6 är delprovet uppdelat i två delar (C1 och C2).

¹¹ Urvalet regleras i den uppdragsbeskrivning som återfinns i 2015 års regleringsbrev.

Det totala bortfallet på provnivå är 12 procent men varierar mellan de olika delproven. Högst är bortfallet för svenska 1/svenska som andraspråk 1. Bortfallet beskrivs mer ingående i bilaga 1.

Resultat

I avsnittet presenteras resultaten av 2019 års ombedömning. Först presenteras jämförelser mellan ursprungsbedomarnas och ombedomarnas bedömningar av delproven. Därefter redovisas jämförelser mellan ursprungsbedömning och ombedömning utifrån olika bedömningsprocesser.

Hur mycket skiljer sig bedömningarna av samma elevlösning?

I följande avsnitt presenteras jämförelser mellan skolornas och ombedomarnas bedömningar av delproven uppdelat per ämne och årskurs samt kurs. Därtill relateras resultaten från årets ombedömning till tidigare år. Avslutningsvis presenteras spridningen över skolors genomsnittliga avvikelse mellan ursprungsbedömning och ombedömning.

Bedömningarna skiljer sig åt för mer än varannan elevlösning

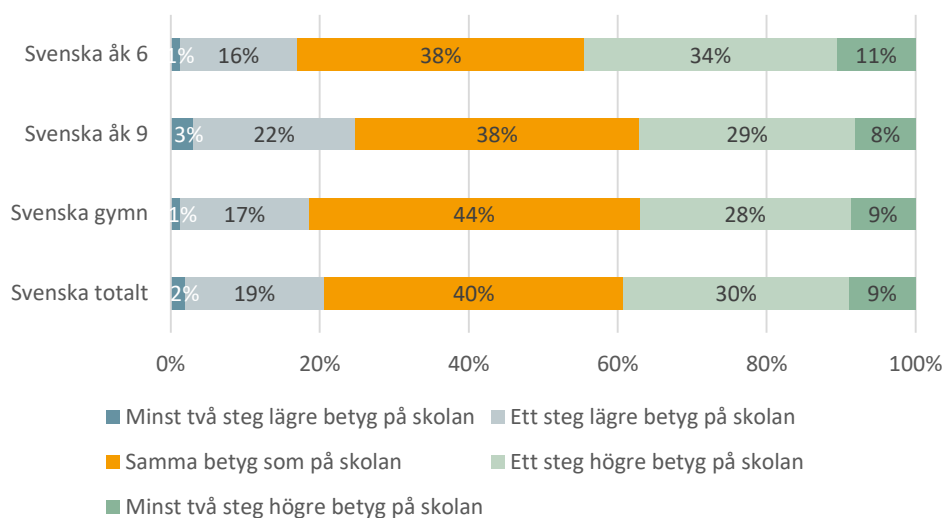
För 57 procent av elevlösningarna skiljer sig bedömningar mellan skolornas lärare och ombedomarna. Där olika bedömningar gjorts är det vanligast att det skiljer ett delprovsbetyg mellan bedömningarna. Det är vanligast att skolans bedömare gjort en mer generös bedömning än ombedomaren, det gäller för 35 procent av fallen. I 21 procent av fallen har skolans bedömare gjort en mer strikt bedömning än ombedomaren.¹² Andelen avvikelser skiljer sig något mellan olika ämnen och årskurser.

Vanligt att skolans lärare gör mer generösa bedömningar i svenska

Som framgår av figur 1 har ombedomaren för delproven i svenska i 60 procent av fallen gjort en annan bedömning än ursprungsbedömaren, se den nedersta stapeln i figuren. I 39 procent av fallen har skolans bedömare gjort en generösare bedömning än Skolinspektionens ombedömare. I 40 procent har samma bedömning gjorts och i 21 procent har skolans bedömare gjort en striktare bedömning. Andelen generösare bedömningar är större för årskurs 6 jämfört med årskurs 9 och gymnasiet.

---

¹² Till följd av avrundning skiljer sig den totalt andelen delprov med avvikelser som presenteras från summan av andelen delprov där ursprungsbedömaren gjort en generösare eller striktare bedömning.

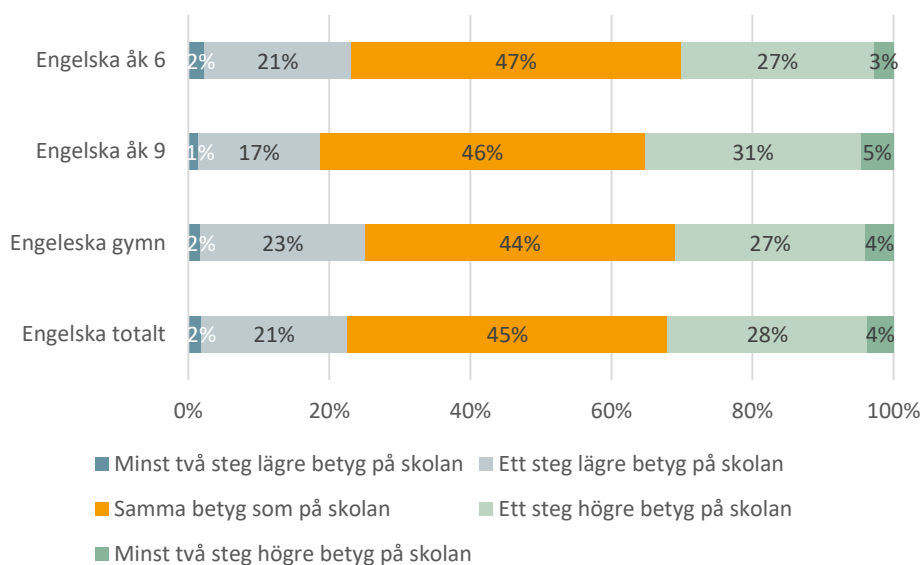

Figur 1: Resultat i ombedömningen för utvalda delprov i svenska, efter årskurs/kurs. Figuren visar i vilken utsträckning skolans lärare ger lägre, högre eller samma betyg som Skolinspektionens ombedömare. N= 9 443

Merparten av elevlösningarna i engelska får en annan bedömning

Andelen delprov i engelska där skolans lärare och ombedömarna har gjort olika bedömningar är 55 procent, se nedersta stapeln i figur 2 nedan. Liksom i svenska är det vanligt att skolans lärare har gjort en mer generös bedömning än ombedömarna. I 32 procent av fallen har skolan gjort en generösare bedömning, i 45 procent av fallen har samma bedömning gjorts och i 23 procent av fallen har skolan gjort en striktare bedömning än ombedömaren. Andelen avvikelser är liknande för samtliga årskurser och gymnasiet.

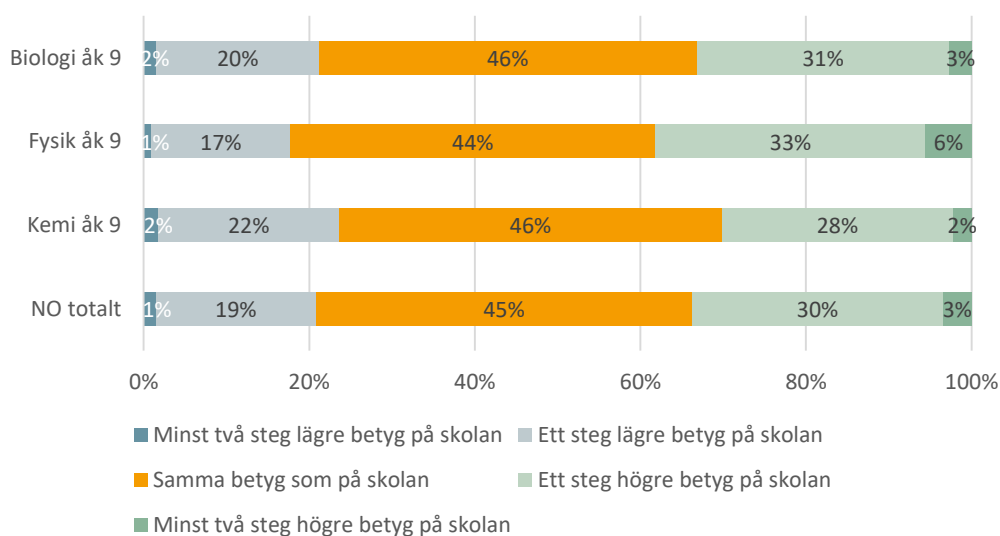
Andelen delprov där skolans bedömning av delproven skiljer minst två betygssteg från Skolinspektionens ombedömare är mindre denna omgång än tidigare omgång. Att andelen är mindre än tidigare skulle delvis kunna förklaras av att elevlösningar där det skiljt minst två betygssteg mellan ursprungsbedömning och ombedömning bedömts ytterligare en gång av en annan ombedömare denna omgång. Därefter har den av de två ombedömningarna som låg närmast ursprungsbedömningen använts som resultat från ombedömningen.

Figur 2: Resultat i omdömningen för utvalda delprov i engelska, efter årskurs/kurs. Figuren visar i vilken utsträckning skolans lärare ger lägre, högre eller samma betyg som Skolinspektionens omdömare. N=8 733

Merparten av elevlösningarna i NO får en annan bedömning

Som framgår av figur 3 nedan fick 45 procent av elevlösningarna i NO-ämnena samma bedömning av ursprungsbedömarna som av omdömare. I de fall där olika bedömningar gjorts, 55 procent, handlar det främst om att skolan gjort en generösare bedömning av delproven än omdömare. I 33 procent av fallen har skolans bedömningar varit generösare än omdömarens och i 20 procent har skolans bedömningar varit striktare. Där olika bedömningar gjorts skiljer det oftast ett betygssteg (belägg har räknats om till betygsskalan A-F). Mönstret är ungefär detsamma för de olika NO-ämnena.

Figur 3: Resultat i omdömningen för utvalda delprov i biologi, fysik och kemi i årskurs 9. Figuren visar i vilken utsträckning skolans lärare ger lägre, högre eller samma betyg som Skolinspektionens omdömare. N=6 762

Skolinspektionens iakttagelser efter elva omgångar

Hur omdömning genomförts har varierat mellan de olika omgångarna. Bland annat har urvalets utformning, antalet delprov som omdöms samt vilka delprov som ingått i omdömningen skiljt sig åt. Detta innebär att resultaten inte går att jämföra mellan år. Vi ser dock vissa återkommande mönster, dessa är:

- För delprov som till stor del består av fritextsvar är det vanligt förekommande att omdömningen skiljer sig från ursprungsombedömningen.
- Vanligast är att det skiljer ett betygssteg mellan de två bedömningarna.
- I de fall de två bedömningarna skiljer sig åt är det vanligast att ursprungsbedömare gjort en generösare bedömning än omdömaren.

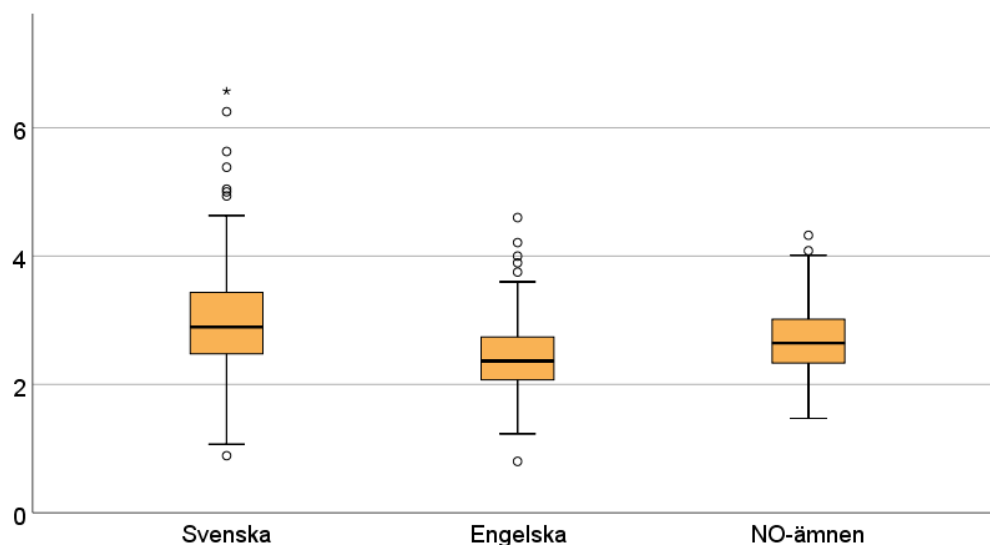
Stor variation mellan skolor

I följande avsnitt redovisas den genomsnittliga avvikelsen mellan ursprungsbedömning och omdömning på skolenhetsnivå. Avvikelserna redovisas i absoluta tal och det är därför inte möjligt att dra slutsatser om skolorna överlag bedömer delprov striktare eller generösare än Skolinspektionens omdömare.¹³ Fyra enheter på skalan motsvarar ett steg på betygsskalan A–F.¹⁴ Hälften av skolorna ryms inom boxarna som avgränsas av den 25:e och 75:e percentilen. Linjen i boxarna anger medianen. Avståndet mellan den 25:e och 75:e percentilen kallas för kvartilavstånd. De T-formade strecken visar det högsta/lägsta värdet som ligger max 1,5 kvartilavstånd från övre/nedre kvartilen. Eventuella värden utanför detta spann (så kallade extremvärden) visas som cirklar eller stjärnor i figuren.

I figur 4 redovisas spridningen mellan skolors genomsnittliga avvikelse uppdelat per ämne. Den genomsnittliga avvikelsen per skola, mellan ursprungsbedömning och omdömning, kan förstås som en referenspunkt. Genom att jämföra hur mycket olika skolors bedömningar i genomsnitt skiljer sig från omdömarens går det att jämföra skolor med varandra. Figuren visar att det finns en spridning mellan skolor. Skillnaden mellan den skola som har störst respektive minst avvikelse i jämförelse med omdömningen motsvarar nästan 6 enheter på skalan för ämnet svenska. För övriga ämnen är avvikelsen något mindre. För den hälft av skolorna som ryms inom boxarna visar figuren att skolornas genomsnittliga andel avvikelser mellan ursprungsbedömning och omdömning, för samtliga ämnen, skiljer mindre än en enhet på skalan mellan skolorna.

¹³ Figuren i årets analys presenteras i absoluta tal. Det försvårar jämförelser med motsvarande figur från omgång 9 och bakåt.

¹⁴ I NO-ämnena har belägg räknats om till skalan A–F, se bilaga 2.

Figur 4: Avvikelse i omdömningen på skolnivå. Figuren är baserad på ett medelvärde per skola för de skolor som haft tillräckligt många omdömda delprov i ämnet för att uppfylla kriterierna för att få en skolenhetsrapport i ämnet. Totalt ingår 201 skolor i svenska, 198 skolor i engelska och 125 skolor i NO-ämnena. Boxarna visar var medianen samt den 25:e och 75:e percentilen ligger. Värdet på y-axeln motsvarar den genomsnittliga avvikelsen på skolnivå, mätt i absoluta tal, mellan ursprungsbedömare och omdömare. Fyra enheters skillnad motsvarar ett betygssteg på skalan A–F (belägg i NO-ämnena har räknats om till denna skala).

En del av variationen mellan skolor kan bero på att det är svårt att bedöma de utvalda delproven som består av frågor med fritextsvar. I den analys som ingick i regeringsrapporten för 2018 belyste Skolinspektionen detta. I analysen fick två omdömare bedöma samma elevlösning var för sig.¹⁵ Resultatet visade att det i många fall blir lika stora skillnader mellan Skolinspektionens båda omdömare som mellan läraren på skolan och respektive omdömare.¹⁶ Det är heller inte otänkbart att en lärare skulle kunna bedöma samma elevlösning olika, om det gått lång tid mellan bedömningarna och läraren hunnit glömma sin tidigare bedömning.¹⁷ En annan faktor som bidrar till slumpmässiga variationer är att endast ett begränsat antal delprov från varje skola har ingått i omdömningen.

Sammanfattningsvis visar resultaten på fortsatt bristande samstämmighet i bedömningarna av delprov med fritextsvar. Omdömarens bedömningar är inte ett facit och det är fullt möjligt att de överlag är striktare i sin roll som omdömare. Det finns dock stora variationer mellan olika skolor, vilket tyder på bristande likvärdighet mellan landets skolor i bedömningen av delprov som framför allt består av fritextsvar. På vissa skolor är skillnaderna mellan skolans och omdömarens bedömningar små, medan de på andra är omfattande. I följande avsnitt redovisas avvikelser mellan skolornas och omdömarens bedömningar utifrån olika bedömningsprocesser.

¹⁵ Om det skiljde minst två betygssteg mellan ursprungsbedömare och omdömare gick proven i svenska till en andra omdömare. Den låga samstämmigheten skulle delvis kunna förklaras av att elevlösningarna som ingår i den andra omdömningen är svårare att bedöma.

¹⁶ Statens skolinspektion, *Omdömning av nationella prov 2017 – Fortsatt stora skillnader* (2018) s. 32-33.

¹⁷ Statens skolverk, *Sambedömning i skolan – exempel och forskning* (Stockholm: Skolverket, 2013), s. 9.

Hur skiljer sig avvikelserna mellan olika bedömningsprocesser?

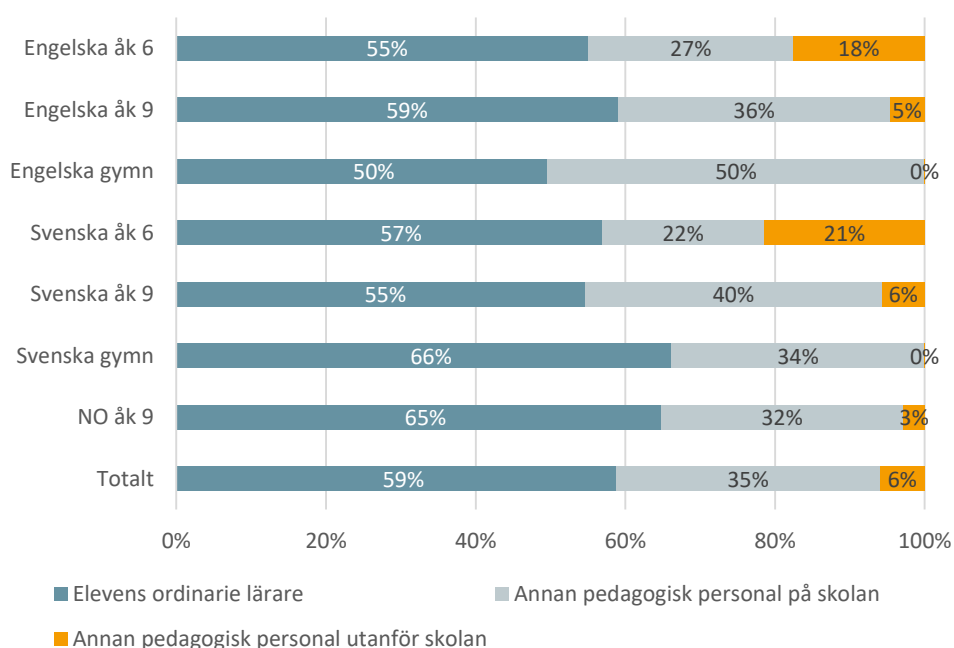
I avsnittet redogörs inledningsvis för hur de ombedömda delproven har bedömts på skolorna. Därefter redovisas andelen avvikelser mellan ursprungs- och ombedömning utifrån bedömningsprocess.

Stora variationer i hur delproven bedöms

För att ta reda på hur bedömningsprocessen sett ut för de elevlösningar som ombedömts har Skolinspektionen bitt skolorna att för varje insänd elevlösning besvara en enkät. I enkäten ställdes frågor om vem som bedömt delprovet, om delprovet diskuterades med annan pedagogisk personal samt om delprovet var avidentifierat vid bedömningen. Enkäten var frivillig att besvara och därför finns inte uppgifter för samtliga elevlösningar som ombedömts.

Vanligast att elevens ordinarie lärare bedömt delprovet

Av enkätsvaren framgår att sett till samtliga ämnen och årskurser samt kurser har elevens ordinarie lärare bedömt delprovet i 59 procent av fallen, se stapeln för totalen i figur 5 nedan. Resterande 41 procent har bedömts av någon annan än elevens ordinarie lärare (så kallad extern bedömning), varav 35 procent av lärare på samma skola och 6 procent av lärare utanför skolan. Andelen delprov som bedömts av någon annan än elevens ordinarie lärare är större i år än tidigare, omgång 10 var andelen 34 procent. Likt tidigare omgång är det vanligaste svaret att elevens ordinarie lärare bedömt delprovet. Det finns variationer mellan ämnen och årskurser samt kurser. Svaret att någon annan än elevens ordinarie lärare bedömt delprovet är vanligast i engelska på gymnasiet (50 procent) och minst vanligt i NO-ämnena och svenska på gymnasiet (35 respektive 34 procent).

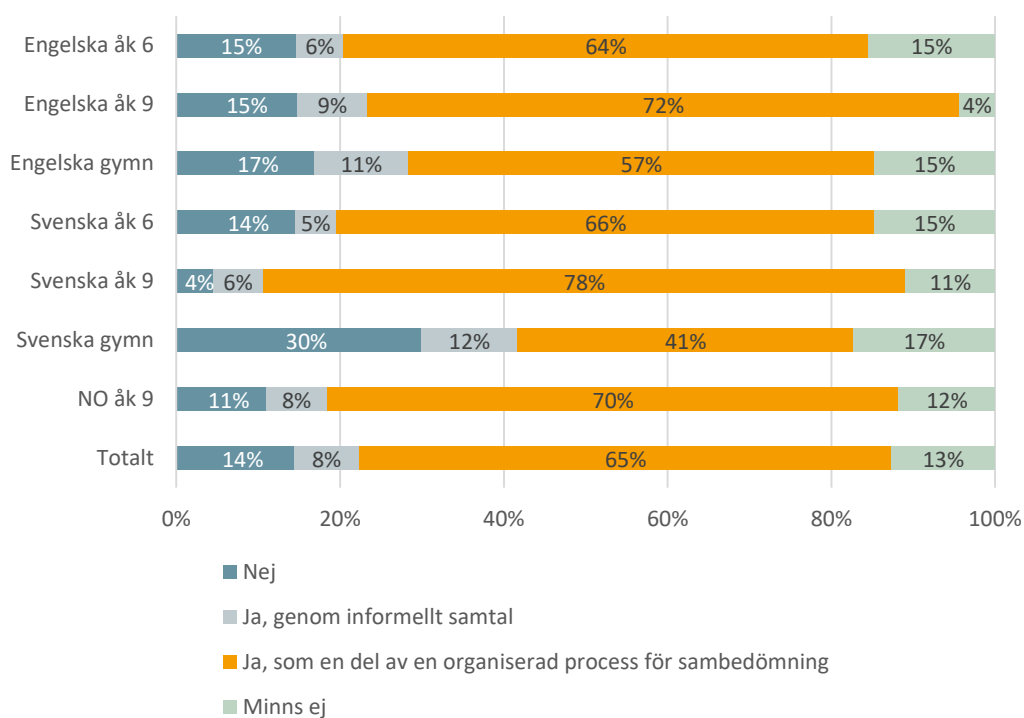

Figur 5: Andel delprov i ombedömningen som ursprungligen bedömts av elevens ordinarie lärare respektive annan pedagogisk personal, efter ämne samt årskurs/kurs. N=20 196

Fler än sju av tio delprov sambedömdes

Sambedömning innebär att lärare samarbetar vid bedömning och betygssättning, till exempel genom att bedöma elevers prestationer tillsammans eller genom att diskutera bedömningen.¹⁸ Med *organiserad* sambedömning avses här att skolan har strukturer och rutiner för att lärare ska bedöma delprov i samarbete eller i diskussion med kollegor. Detta indikeras av enkätsvaret "Ja, som en del av en organiserad process för sambedömning". Med *informell* sambedömning avses här att lärare bedömt delprov i samråd eller i samarbete med kollegor trots att formella strukturer och rutiner för sambedömning saknas på skolan. Informell sambedömning kan också ske genom att kollegor diskuterar eller samarbetar kring bedömning och betygssättning utanför de eventuella formella strukturer och rutiner för sambedömning som finns på skolan. Informell sambedömning indikeras av svarsalternativet "Ja, genom informellt samtal".

Totalt har det för fler än sju av tio delprov tillämpats någon form av sambedömning i samband med bedömningen av elevlösningen (figur 6). Nästan 15 procent av delproven har inte sambedömts. Av de delprov som ingår i årets omgång har en något större andel uppgett att delprovet sambedömts i jämförelse med förra året, 73 procent jämfört med 69 procent.

Figur 6: Andel delprov i omdömningen som sambedömts vid den ursprungliga bedömningen på skolan, efter ämne samt årskurs/kurs. N=23 400

Enligt enkätsvaren var den vanligaste formen för sambedömning att den genomfördes som en del av en organiserad process. Totalt har 65 procent av de som besvarat enkäten uppgett att delproven sambedömts på detta sätt. Det var mindre vanligt med organiserad sambedömning på gymnasiet, där 57 procent av delproven i engelska och 41 procent av delproven i svenska uppgetts ha sambedömts som en del av en organiserad process.

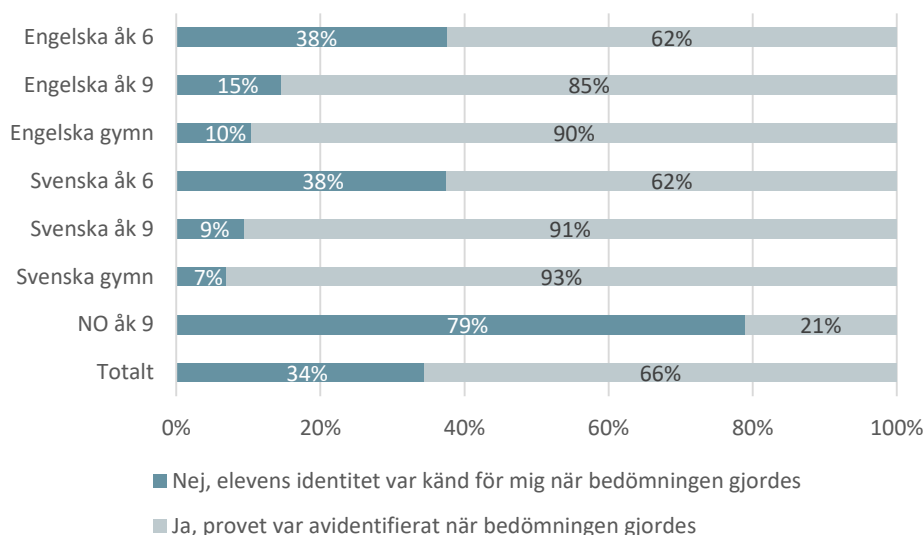
¹⁸ Statens skolverk, *Sambedömning i skolan – exempel och forskning* (Stockholm: Skolverket, 2013), s. 11.

Två tredjedelar av delprov var avidentifierade

Av enkätsvaren framkommer att sett till alla ämnen, årskurser och kurser så var 66 procent av elevlösningarna avidentifierade vid bedömningen, vilket framgår i figur 7 nedan. Andelen avidentifierade delprov är störst för ämnena engelska och svenska i årskurs 9 och gymnasieskolan. Mellan 85 till 93 procent av dessa delprov har varit avidentifierade vid bedömningen. För delprov i NO-ämnena är andelen avidentifierade delprov lägst (21 %).

Totalt sett är andelen delprov som avidentifierats betydligt större i år jämfört med tidigare omgång då 22 procent av delproven var avidentifierade. Den stora skillnaden beror med stor sannolikhet på att uppsatsdelarna av de nationella proven i svenska, svenska som andraspråk och engelska för årskurs 9 och gymnasieskolan från och med höstterminen 2018 ska skrivas på en digital enhet och vara avidentifierade vid bedömningen.¹⁹

Trots att de nya föreskrifterna inte gäller årskurs 6 är andelen delprov som avidentifierats betydligt större även för årskurs 6 jämfört med tidigare. I år är andelen delprov som uppgetts ha varit avidentifierade 62 procent, förra året var motsvarande andel 16 procent för delprov i svenska och 22 procent för delprov i engelska.

Figur 7: Andel delprov i ombedömningen som var avidentifierade vid den ursprungliga bedömningen på skolan, efter ämne samt årskurs/kurs. N=23 603

Stora variationer i hur bedömningsmetoderna kombineras

I figur 5–7 redovisas varje bedömningsmetod var för sig, utan hänsyn till om någon annan av bedömningsmetoderna förekommit vid bedömningen av delprovet. Detta innebär exempelvis att en del av de avidentifierade elevlösningarna även kan ha sambedömts och/eller bedömts av någon annan än elevens ordinarie lärare.

I figur 8 och 9 redovisas fördelningen mellan olika kombinationer av svar på de tre frågorna om bedömningsprocessen för språkämnen och NO-ämnena. Figurerna visar fördelningen för de 73 procent av delproven i språk respektive 64 procent av delproven i NO-ämnena med kompletta svar på samtliga tre frågor om bedömningsprocessen. Som

¹⁹ Regeringsbeslut U2017/03739/GV

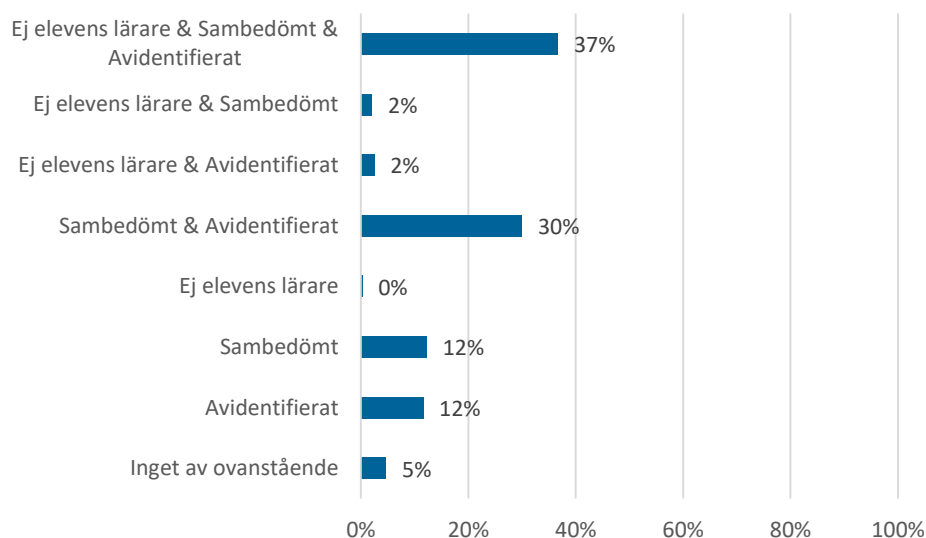

framgår ovan skiljer sig förekomsten av aidentifiering kraftigt mellan de två språkämnen jämfört med NO-ämnena, därför redovisas språkämnen och NO-ämnena separat.

Svenska och engelska

Sett till ämnena svenska och engelska är det 37 procent av delproven som bedömts på det sätt som antas *mest* gynnsamt för likvärdig bedömning, det vill säga att någon annan än elevens ordinarie lärare har bedömt delproven, att delproven sambedömts samt att de varit aidentifierade vid bedömningen. Fem procent har bedömts på det sätt som antas *minst* gynnsamt för en likvärdig bedömning, det vill säga att elevens ordinarie lärare har bedömt delproven, att delproven inte har sambedömts och att de inte har varit aidentifierade.

Av delproven i språkämnen är det 24 procent som haft *en* gynnsam faktor för likvärdig bedömning. I dessa fall är det lika vanligt med sambedömning som aidentifiering. Bland de 34 procent av delproven som haft *två* gynnsamma faktorer för likvärdig bedömning är det vanligast att sambedömning kombinerats med att provet varit aidentifierat.

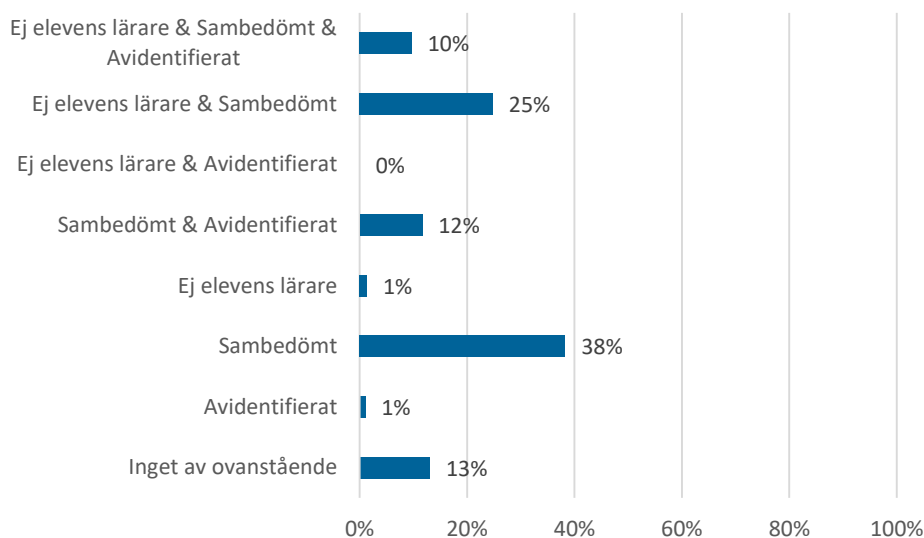

Figur 8: Svar på tre frågor om hur bedömningen av de nationella delproven i ämnena svenska och engelska gått till på skolan. I figuren redovisas i vilken utsträckning extern bedömning, sambedömning och aidentifiering tillämpats i kombination eller var för sig. N=13 203

NO-ämnena

Det är 10 procent av delproven i NO-ämnena som bedömts på det sätt som antas *mest* gynnsamt för likvärdig bedömning och 13 procent har bedömts på det sätt som antas *minst* gynnsamt för en likvärdig bedömning.

I NO-ämnena är det 40 procent som haft *en* gynnsam faktor för likvärdig bedömning, den absolut vanligaste faktorn är i dessa fall sambedömning. Bland de 37 procent av delproven som haft *två* gynnsamma faktorer för likvärdig bedömning är det vanligast att en kombination av extern bedömning och sambedömning tillämpats.

Figur 9: Svar på tre frågor om hur bedömningen av de nationella delproven i NO-ämnen gått till på skolan. I figuren redovisas i vilken utsträckning extern bedömning, sambedömning och aidentifiering tillämpats i kombination eller var för sig. N=4 311

Sammanfattningsvis visar resultatet att inslagen av sambedömning, extern bedömning och aidentifiering varierar mellan ämnen och årskurser samt kurser.

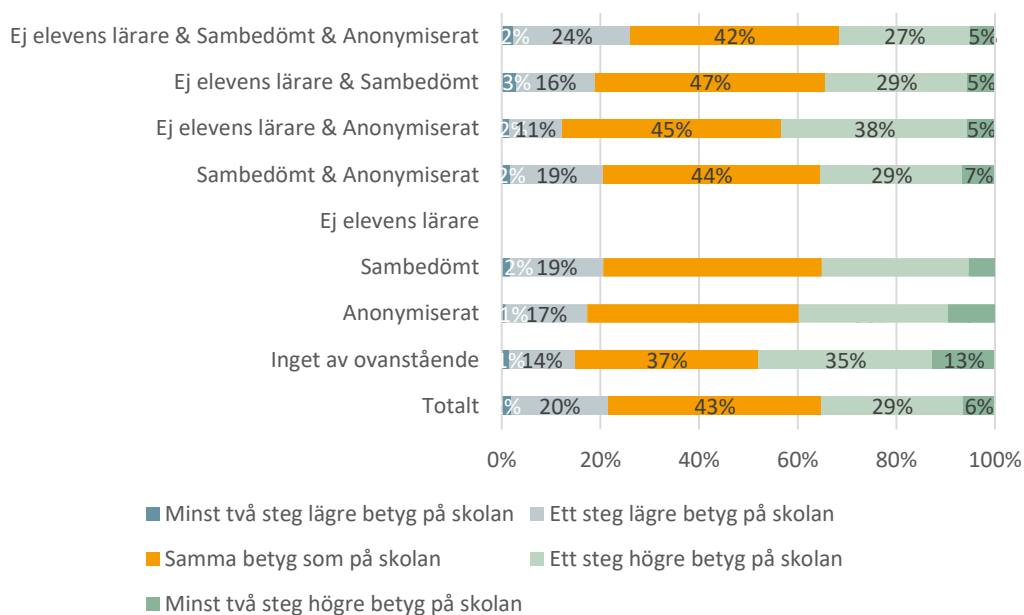
Resultaten varierar mellan bedömningsprocesser

Nedan redovisas resultatet från ombedömning utifrån om en enskild bedömningsmetod eller *kombinationer* av de tre bedömningsmetoderna förekommit vid den ursprungliga bedömningen. Kategorin "Ej elevens lärare" innehåller resultat för delprov som inte bedömts av elevens ordinarie lärare, och där varken sambedömning eller aidentifiering tillämpats. På motsvarande sätt innehåller gruppen "Ej elevens lärare & Sambedömt" resultat för delprov som inte bedömts av elevens ordinarie lärare och som sambedömts, men inte aidentifierats.

Striktare bedömningar när kombinationer av bedömningsmetoder tillämpats

Svenska och engelska

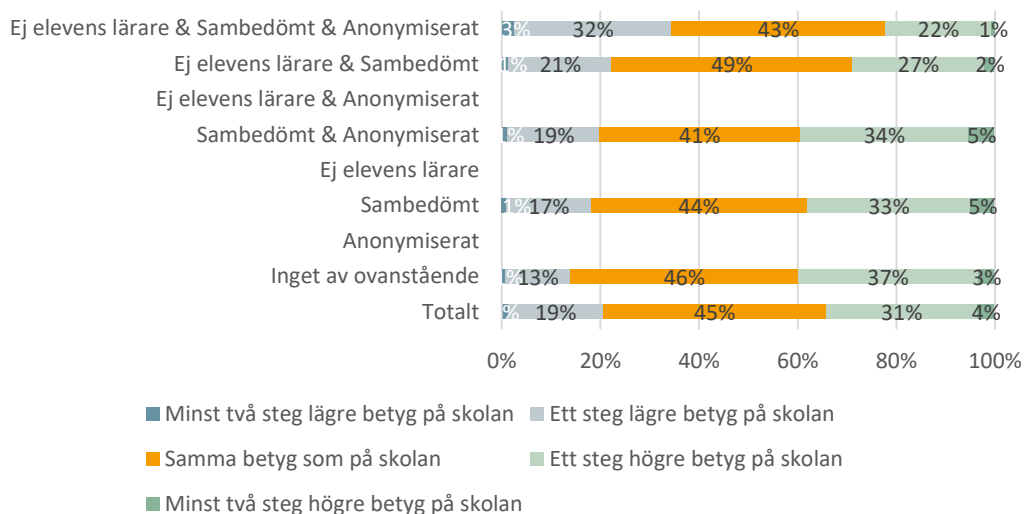
Resultaten i figur 10 visar att tendensen att skolans bedömning är mer generös än Skolinpektionens ombedömning är mindre för delprov där sambedömning, aidentifiering och extern bedömning tillämpats vid ursprungsbedömningen. Bland delprov där ingen av nämnda bedömningsprocesser använts är skolans bedömning generösare än ombedömnarnas i 48 procent av fallen och striktare i 15 procent, det kan jämföras med 32 respektive 26 procent då alla tre bedömningsprocesserna förekommit. Andelen delprov där bedömarna är helt överens är fem procentenheter högre för delprov där de tre bedömningsmetoderna som ingår i denna rapport kombineras, jämfört med delprov där ingen av faktorerna tillämpats.

Figur 10: Resultat i ombedömningen för ämnena svenska och engelska, efter svar på tre frågor om hur bedömningen av de nationella delproven gått till på skolan (belägg i NO-ämnena har räknats om till skalan A–F). Figuren visar i vilken utsträckning skolans lärare ger lägre, högre eller samma betyg som Skolinspektionens ombedömare. Resultat redovisas för de kombinationer där minst 200 delprov från minst 3 olika skolor ombedömts. N=13 203

NO-ämnena

Även resultaten i figur 11 visar att tendensen att ursprungsbedömaren gör en mer generös bedömning än Skolinspektionens ombedömare är mindre för delprov där sambedömning, avidentifiering och extern bedömning tillämpats vid ursprungsbedömningen. Bland delprov där ingen av nämnda bedömningsprocesser använts gör skolans bedömare en generösare bedömning i 40 procent av fallen och en striktare bedömning i 14 procent, vilket kan jämföras med 23 respektive 35 procent då alla tre bedömningsprocesserna förekommit. Andelen delprov där bedömarna är helt överens är tre procentenheter högre för delprov där varken, extern bedömning, sambedömning eller avidentifiering tillämpats. Det är ett resultat som bör tolkas med försiktighet då antalet prov i de två grupperna är relativt få.

Figur 11: Resultat i ombedömningen för NO-ämnen, efter svar på tre frågor om hur bedömningen av de nationella delproven gått till på skolan (belägg i NO-ämnen har räknats om till skalan A–F). Figuren visar i vilken utsträckning skolans lärare ger lägre, högre eller samma betyg som Skolinspektionens ombedömare. Resultat redovisas för de kombinationer där minst 200 delprov från minst 3 olika skolor ombedömts. N=4 311

Sammantaget kan resultatet för samtliga tre ämnesgrupper tolkas som att kombinationer av bedömningsmetoder har en återhållande effekt på bedömningen, eftersom andelen generösare bedömningar är mindre för delprov där extern bedömning, sambedömning eller avidentifiering förekommit samtidigt som andelen striktare bedömningar är större. Tendensen är som tydligast när alla tre faktorer kombinerats men finns där även när två av faktorerna kombinerats parvis.

Bilagor

Bilaga 1 Genomförandet av omdedömningen

Urval av prov och skolor

2019 års omdedömning innefattar nationella prov som genomfördes under vårterminen samma år i svenska/svenska som andraspråk och engelska för årskurs 6, årskurs 9 och gymnasiets grundläggande kurser samt NO-prov för årskurs 9. Gymnasieskolor har möjlighet att genomföra antingen en höstterminsversion eller en vårterminsversion av varje prov. Skolinspektionen har valt att endast omdedöma vårterminsversionen, då denna provversion skrivs av de flesta av landets elever och skolor och därmed ger ett bredare provunderlag att utgå ifrån.

Skolor som ingår i omdedömningen väljs ut genom ett slumpmässigt urval bland skolor vars huvudmän följande år ingår i Skolinspektionens regelbundna tillsyn och granskning. Urvalet av skolor för omdedömning år 2019 gjordes bland skolor vars huvudmän ingår i inspektionsplanen för läsåret 2020/2021. Detta för att ett så aktuellt resultat som möjligt ska kunna användas som underlag vid tillsyn och granskning.

När ursprungsbedömningen av proven genomfördes kände skolorna ännu inte till att de skulle ingå i urvalet för omdedömningen av nationella prov. Skolinspektionen bedömer därför att risken för att skolorna i förväg skulle ha kunnat manipulera proven, med avsikt att uppnå ett fördelaktigt resultat, i princip är obefintlig.

För att kunna inkludera så många skolor som möjligt i omdedömningen omdedöms endast ett eller två ämnen per skola. En slumpvis tilldelning av ämnen görs bland de skolor som valts ut att delta. Skolorna ombeds att inkomma med delprov och delprovsresultat för samtliga elever på skolan som skrivit delprovet. På så sätt finns ingen risk för att skolor skickar in ett urval av bedömda elevlösningar som de anser skulle kunna ge ett fördelaktigt resultat. Det maximala antalet delprov som begärts in från en skolenhet har begränsats till 200. Om skolenheten rapporterat att fler än 100 elever går i årskurs 6 eller 9, eller beställt fler än 100 delprov per kurs som ingår i omdedömningen, ombes skolenheten att enbart skicka in delprov för ett ämne eller kurs. Ett fåtal skolenheter har rapporterat att de har över 200 elever inskriva i en årskurs eller beställt fler än 200 delprov. Dessa har instruerats att slumpmässigt välja ut 200 delprov att inkomma med.

Hela provet omdedöms inte, endast längre skrivuppgifter

Alla nationella prov är uppdelade i delprov. Vissa delprov innehåller laborativa eller muntliga element, eller uppgifter som genomförs i grupp. Denna typ av delprov är svåra att samla in och fördela ut till omdedömare. Tidigare erfarenheter från omdedömningen har även visat att större avvikelser är sällsynta för delprov med lite utrymme för subjektivitet, till exempel nationella delprov som genomförs i matematik.

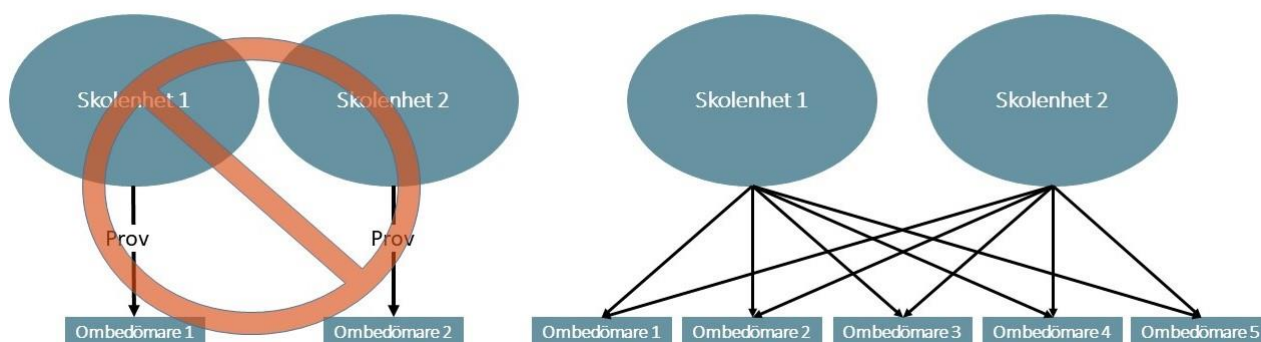
Av ovanstående skäl omdedöms inte hela prov, utan endast ett eller två delprov. De delprov som väljs ut för omdedömning är sådana som är möjliga att omdedöma (som saknar

laborativa eller muntliga inslag), men där det inte finns tydliga rätt eller fel svar på frågorna. I praktiken betyder det att de delprov som väljs till stor del består av skrivuppgifter, där eleven fritt ska formulera sig utifrån en öppen frågeställning.

Fördelning av delprov mellan Skolinspektionens ombedömare

Skolor som ingår i ombedömningen ombeds skicka in kopior av bedömda delprov till Skolinspektionen. Delproven avidentifieras och maskeras därefter på personuppgifter, bedömningsanteckningar och andra uppgifter från ursprungsbedömningen. Därefter bedöms delproven på nytt av ämnesbehöriga, yrkesverksamma och erfarna lärare som anlåtats på uppdrag av Skolinspektionen. Ursprungsbedömningen jämförs sedan med ombedömningen, och resultatet sammanställs i skolenhetsvisa rapporter.

Skolinspektionens lärare ombedömer delproven enskilt. Sambedömning tillämpas inte. För att minimera risken att en enskild ombedömares bedömningar får stort genomslag i de sammantagna resultaten sprids elevlösningar för varje skola ut bland flera olika ombedömare. Jämförelsen av resultatet mellan skolor blir på så vis så rättvis som möjligt. Beroende på ämne, kurs och årskurs fördelas delproven mellan cirka 11 och 23 olika ombedömare.

Figur 30: Schematisk bild över fördelningen av delprov mellan ombedömare. Delprov från varje enskild skola fördelas så långt som möjligt ut till flera olika ombedömare. Detta för att minimera risken för att den enskilda ombedömarens bedömningar får för stort genomslag i de sammantagna resultaten.

För delprov där det skiljer mer än två betygssteg mellan bedömning och ombedömning, går delprovet vidare till en andra ombedömning. Det slutgiltiga betyget från ombedömningen blir då resultatet från den av de två ombedömningarna som ligger närmast ursprungsbedömningen. Syftet med den andra ombedömningen är att kvalitetssäkra bedömningen av delprov med betydande avvikelser genom att låta ytterligare en lärare bedöma delproven.

Inrapportering av delprovets betyg

Denna omgång har skolorna tillsammans med varje delprovskopia skickat in tillhörande delprovresultat. Tidigare år har Skolinspektionen fått delprovresultat för ämnena svenska och engelska från Statistiska centralbyrån (SCB). Den ytterligare manuella hanteringen jämfört med tidigare i ämnena svenska och engelska kan ha påverkat kvaliteten på uppgifterna. Skolinspektionen har dock inte fått indikationer som tyder på systematiska

problem eller brister gällande insamlingen av delprovsresultaten. Därför bedöms de resultat som presenteras i rapporten vara tillförlitliga.

Omfattning

Totalt 24 938 delprov från 297 skolor har ombedömts i 2019 års omgång. Ombedömningen genomfördes av totalt 124 lärare som anlätts av Skolinspektionen. Fördelningen över ämne och delprov framgår av tabell 1.

Tabell 1: Externt och internt bortfall av delprov. Antal begärda delprov är det totala antalet delprov som begärdes in från skolorna. Externt bortfall har med skillnaden mellan antal begärda delprov och antal inkomna delprov att göra, medan det interna bortfallet beskriver skillnaden mellan antal inkomna delprov och antal komplett ombedömda delprov. Totalt bortfall, slutligen, handlar om skillnaden mellan antal begärda delprov och antal komplett ombedömda delprov.

Ämne och delprov:	Antal begärda prov	Från antal skolor	Antal inkomna prov	Från antal skolor	Externt bortfall (prov)	Antal kompletta ombedömda prov	Från antal skolor	Internt bortfall (prov)	Totalt bortfall	Antal ombedömare
Engelska åk 6	2 950	90	2 761	86	6 %	2 753	86	0 %	7 %	11
Engelska åk 9	3 022	59	2 613	56	14 %	2 608	56	0 %	14 %	21
Engelska Gy	3 840	58	3 384	56	12 %	3 372	56	0 %	12 %	20
Svenska åk 6	2 955	90	2 689	85	9 %	2 662	85	1 %	10 %	14
Svenska åk 9	4 147	68	3 720	64	10 %	3 707	64	0 %	11 %	23
Svenska Gy	3 793	56	3 154	53	17 %	3 074	53	3 %	19 %	23
Biologi åk 9	2 832	49	2 553	49	10 %	2 533	49	1 %	11 %	17
Fysik åk 9	2 391	43	2 146	42	10 %	2 095	42	2 %	12 %	18
Kemi åk 9	2 421	39	2 162	37	11 %	2 134	37	1 %	12 %	21
Totalt:	28 351	306	25 182	297	11 %	24 938	297	1 %	12 %	124

Bortfall

Det externa bortfallet utgörs av delprov som begärts in från skolorna men som inte inkommit. Det kan handla om att eleven inte genomfört delprovet på grund av sjukdom eller frånvaro av annan orsak, att skolor inte kan återfinna delproven samt att uppgifter om antalet delprov som borde genomförts vid skolan är högre än det faktiska antalet.

Tidigare år har antalet begärda delprov per skola baserats på uppgifter från SCB över antalet delprovsresultat per skola. Till följd av ändrad sekretesspolicy hos SCB har Skolinspektionen denna omgång istället begärt in delprov utifrån uppgifter från Skolverket. För

svenska/svenska som andraspråk och engelska för årskurs 6 och 9 samt NO-ämnena har Skolverkets elevstatistik använts. För ämnena svenska1/svenska som andraspråk 1 och engelska 5 har uppgifter om antalet prov skolorna beställt från Skolverket använts som underlag för antal delprov som begärts in per skola. Dessa uppgifter är inte lika exakta som antalet delprovsresultat. Exempelvis kan elever i några fall ha slutat på skolan mellan att elevantal rapporterades in och det nationella provet genomfördes. Därför har Skolinspektionen instruerat skolorna att komplettera informationen i samband med insamlingen. I de fall detta inte görs kan Skolinspektionen inte korrigera antalet delprov som begärts in och beräkna bortfallet utifrån korrekta uppgifter om antalet elever som de facto borde ha genomfört delprovet. Det gör att ett antal delprov som inte borde begärts in kan ingå i det externa bortfallet.

Internt bortfall utgörs av delprov som inkommit från skolorna, men som av olika orsaker inte kunnat analyseras. De vanligaste orsakerna är att sidor saknas eller att elevens handstil varit svår att läsa.

Det sammanvägda bortfallet varierar från delprov till delprov, mellan 7 till 19 procent.

Frågor om bedömningen på skolan

I samband med insamlingen av delprov fick skolorna även möjlighet att svara på ett antal frågor om hur bedömningen av delprovet gick till. Frågorna besvarades för varje enskild insänd elevlösning. Det är frivilligt för skolorna att besvara frågorna, vilket i sin tur medför att antalet svar som kunnat analyseras är lägre än antalet inkomna delprov.

I tabell 2 redovisas antal svar per fråga. Bortfallet utgörs av skolor som inkom med delprovkopior som gick att omdedöma, men som inte svarat på frågorna om bedömningens genomförande eller givit medgivande till att svaren används för analys.

Tabell 2: Bortfall vid frågor om bedömningens genomförande på skolorna.

Frågor om bedömningen:	1. Vem bedömde provet?			2. Var provet avidentifierat vid bedömningen?			3. Diskuterades bedömningen med annan pedagogisk personal?		
	Antal svar	Från antal skolor	Bortfall*	Antal svar	Från antal skolor	Bortfall*	Antal svar	Från antal skolor	Bortfall*
Ämne och årskurs:									
Engelska åk 6 delprov C	2 123	70	23 %	2 616	81	5 %	2 616	81	5 %
Engelska åk 9 delprov C	2 092	45	20 %	2 554	55	2 %	2 566	55	2 %
Engelska Gy delprov C	3 039	53	10 %	3 206	54	5 %	3 203	54	5 %
Svenska åk 6 delprov C1+C2	1 940	68	27 %	2 535	80	5 %	2 513	79	6 %
Svenska åk 9 delprov C	3 047	56	18 %	3 547	61	4 %	3 468	61	6 %
Svenska Gy delprov C	2 849	50	7 %	2 877	50	6 %	2 875	50	6 %
Biologi åk 9 delprov A2	1 926	45	24 %	2 429	49	4 %	2 428	49	4 %
Fysik åk 9 delprov A2	1 631	32	22 %	1 925	38	8 %	1 889	37	10 %
Kemi åk 9 delprov A2	1 549	30	27 %	1 914	36	10 %	1 842	35	14 %

* Andel kompletta omdedömda delprov där svar på frågan saknas.

Bilaga 2

Ett harmoniserat mått för att mäta skillnader i bedömning av nationella delprov

Ett nationellt prov består av flera *delprov*. Alla delprov omdöms inte utan endast de skriftliga delprov där risken för avvikelser mellan bedömare kan antas vara som störst.

För delproven i svenska och engelska sätts betyg enligt betygsskalan A–F, men för NO-ämnen erhålls i stället ett antal *belägg* (poäng) på E-, C- respektive A-nivå och endast det samlade provbetyget anges på skalan A–F. För att kunna göra en översiktlig sammanställning av omdömningsresultat behöver bedömningarna konverteras till en gemensam skala.

Skalan har konstruerats på så sätt att bedömningarna av samtliga delprov kan uttryckas på skalan 0–20, där 0 representerar lägsta möjliga bedömning och 20 representerar högsta möjliga bedömning. Skillnaden mellan ursprungsbedömning och omdöming kan då uttryckas på skalan -20 till 20. Ett positivt värde indikerar att skolan gjort en generösare bedömning än omdömmaren för en viss elevlösning. Ett negativt värde indikerar motsatsen.

Beräkning av det harmoniserade resultatmättet

För delprov där bokstavsbedömning (A–F) sätts är konverteringen mellan den faktiska bedömningen och den harmoniserade skalan följande: A=20, B=16, C=12, D=8, E=4, F=0. En genomsnittsskillnad på 2 mellan ursprungsbedömarens och omdömmarens bedömning för ett delprov betyder att det i genomsnitt skiljer ”ett halvt betygssteg” mellan bedömningarna, där ursprungsbedömmaren sätter ett högre betyg.

För delprov där delprovsbetyg inte sätts omvandlas i stället antalet belägg på E-, C- respektive A-nivå till skalan 0–20 enligt följande modell:

$$((E*10 + C*15 + A*20) / (\max(E)*10 + \max(C)*15 + \max(A)*20)) * 20.$$

E, C respektive A står för antalet belägg som respektive bedömare angivit för delprovet. Max (E), max (C) respektive max (A) står för det maximala antal belägg som kan uppnås på det aktuella delprovet.

Beräkningen möjliggör att bedömningar som uttrycks i belägg kan standardiseras till ett enskilt indexvärde på skalan 0–20, där A-belägg väger dubbelt så tungt som E-belägg i sammanräkningen. Om det maximala antalet belägg som eleven kan få på ett delprov är lågt väger varje enskilt belägg i framräkningen av det harmoniserade måttet desto tyngre.

En snabb approximation som underlättar den intuitiva förståelsen är att 2 på den harmoniserade skalan motsvarar 10 procent av antalet möjliga belägg för det aktuella delprovet, 10 motsvarar 50 procent av antal möjliga belägg och så vidare. Approximationen tar dock inte hänsyn till att A-, C- och E-belägg viktas olika i beräkningen.

Det är viktigt att komma ihåg att det harmoniserade resultatmättet som bygger på en sammanräkning av belägg endast är ett grovt sätt att på en gemensam skala ange om en skillnad i bedömning är ”stor” eller ”liten”. Det finns dock ingen enkel korrespondens mel-

lan detta mått och ett faktiskt betyg på skalan A–F, eftersom reglerna för hur belägg summeras till ett samlat provbetyg ser olika ut för olika prov och dessutom involverar summering av belägg från flera olika delprov.

Referenslista

Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, SKOLFS 2010:37.

Förordning om läroplan för gymnasieskolan 2011, SKOLFS 2011:144.

Regeringsbeslut, *Uppdrag att digitalisera de nationella proven m.m.* Dnr U2017/03739/GV (2017).

SFS 2010:800. *Skollagen*.

Statens skolinspektion (2013), *Olikheterna är för stora - Omrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan*. Dnr 2011:6544

Statens skolinspektion (2018), *Ombedömning av nationella prov 2017 – Fortsatt stora skillnader*. Dnr 2017:342

Statens skolinspektion (2019), *Ombedömning av nationella prov 2018 – Samma prov, olika bedömningar*. Dnr 2018:388

Statens skolverk, *Sambedömning i skolan – exempel och forskning* (Stockholm: Statens skolverk, 2013).

Utbildningsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Statens Skolinspektion*. Dnr U2014/7521/SAM (delvis) U2014/7535/GV (2014).

Utbildningsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens Skolinspektion – Ändringsbeslut 2020-05-20*. Dnr U2020/03436/GV (2020).